

Visjon Praksis

Inkluderende praksis – i et barnehageperspektiv

MIRJAM HARKESTAD OLSEN

PROFESSOR I SPESIALPEDAGOGIKK

«Inkludering og tilpasninger i det allmenpedagogiske tilbudet etter barns behov og forutsetning.»

Verdigrunnlag

Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen.

Prinsippet om barnets beste. (Grunnloven § 104, barnekonv. Art. 3)

Inkluderende fellesskap - rammeplanen

Medvirkning

Barnet skal fremme demokrati og et **inkluderende fellesskap** der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. (s. 8)

Tilpasning

Rammeplanen skal sørge for at barn som trenger ekstra støtte, tidlig får den sosiale, pedagogiske og/eller fysiske tilretteleggingen som er nødvendig for å gi barnet et **inkluderende og likeverdig tilbud**. (s. 40)

Deltakelse

Personalet skal [...] fremme et **inkluderende miljø** der alle barna kan delta i lek og erfare glede i lek (s. 20) [...] sørge for et **inkluderende fellesskap** og legge til rette for at barn kan bidra i egen og andres læring (s. 22)

Utbytte

Overordnede prinsipper

- Omsorg, trygghet, tilhørighet, anerkjennelse
- Mer enn tilstedeværelse

Inkluderende

- Positiv diskriminering
- Likeverd er ikke likhet

Likeverdig

- Etter behov og forutsetninger
- Sosialt, fysisk, pedagogisk

Tilpasset

Inkludering og likeverd

- Prioritert barnehageplass (bhg-lov § 13)
- Tegnspråk som førstespråk (bhg-lov §19h)
- Universell utforming (Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven)

Vi snakker om inkludering fordi...

BARN EKSCLUDERES

STIGMAPROSESSER EKSISTERER

Former for stigma

- medfødt
- beskyttende
- senere
- institusjonspåført (Dalland, 2010)
- familierelatert (Olsen, 2016)

Dimensjoner av inkludering

HAUG (2014)

- ❖ øke fellesskapet,
- ❖ øke deltakingen,
- ❖ øke demokratiseringen
- ❖ øke utbyttet

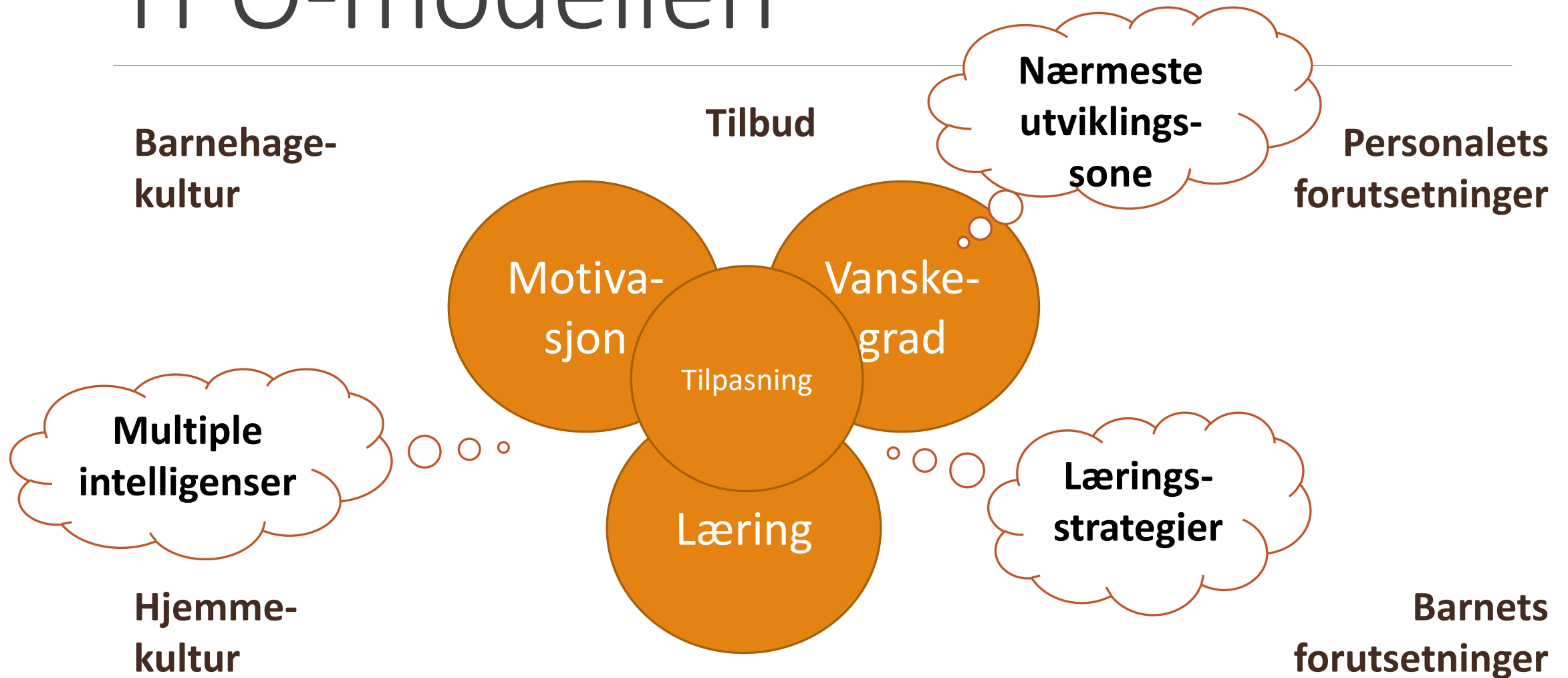
FARREL (2004)

- ❖ fysisk tilstedeværelse i læringsrommet,
- ❖ aksept og annerkjennelse
- ❖ aktiv deltakelse i fellesskapets aktiviteter
- ❖ rom for positiv selvutvikling

Inkludering angår alle – det er ikke et 'oss-dem'-forhold.

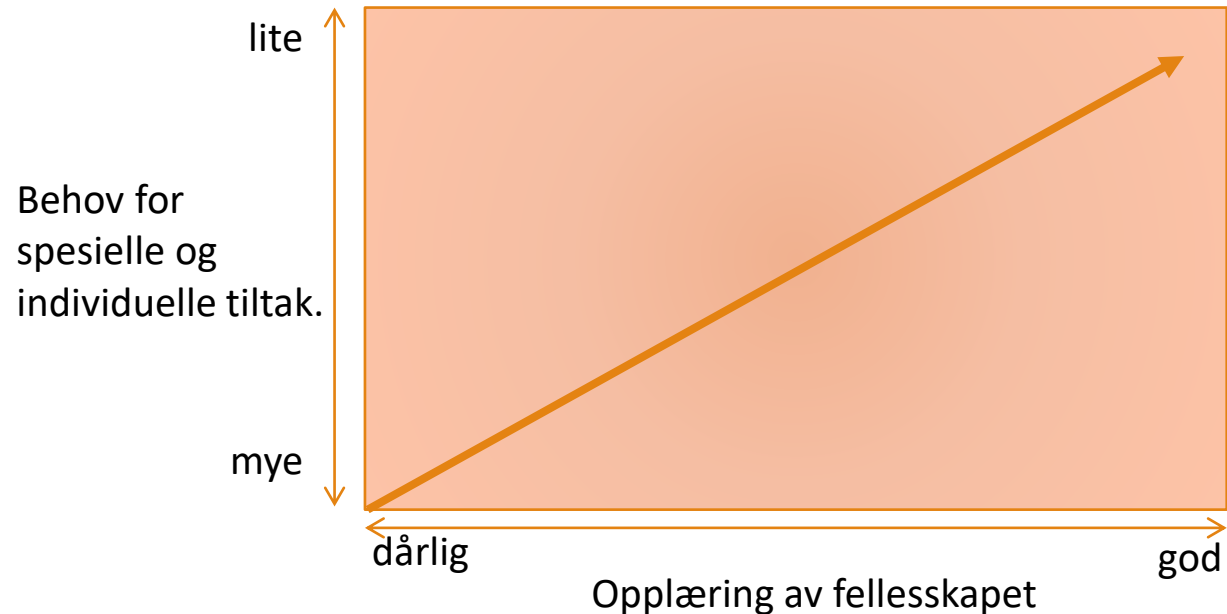

TPO-modellen

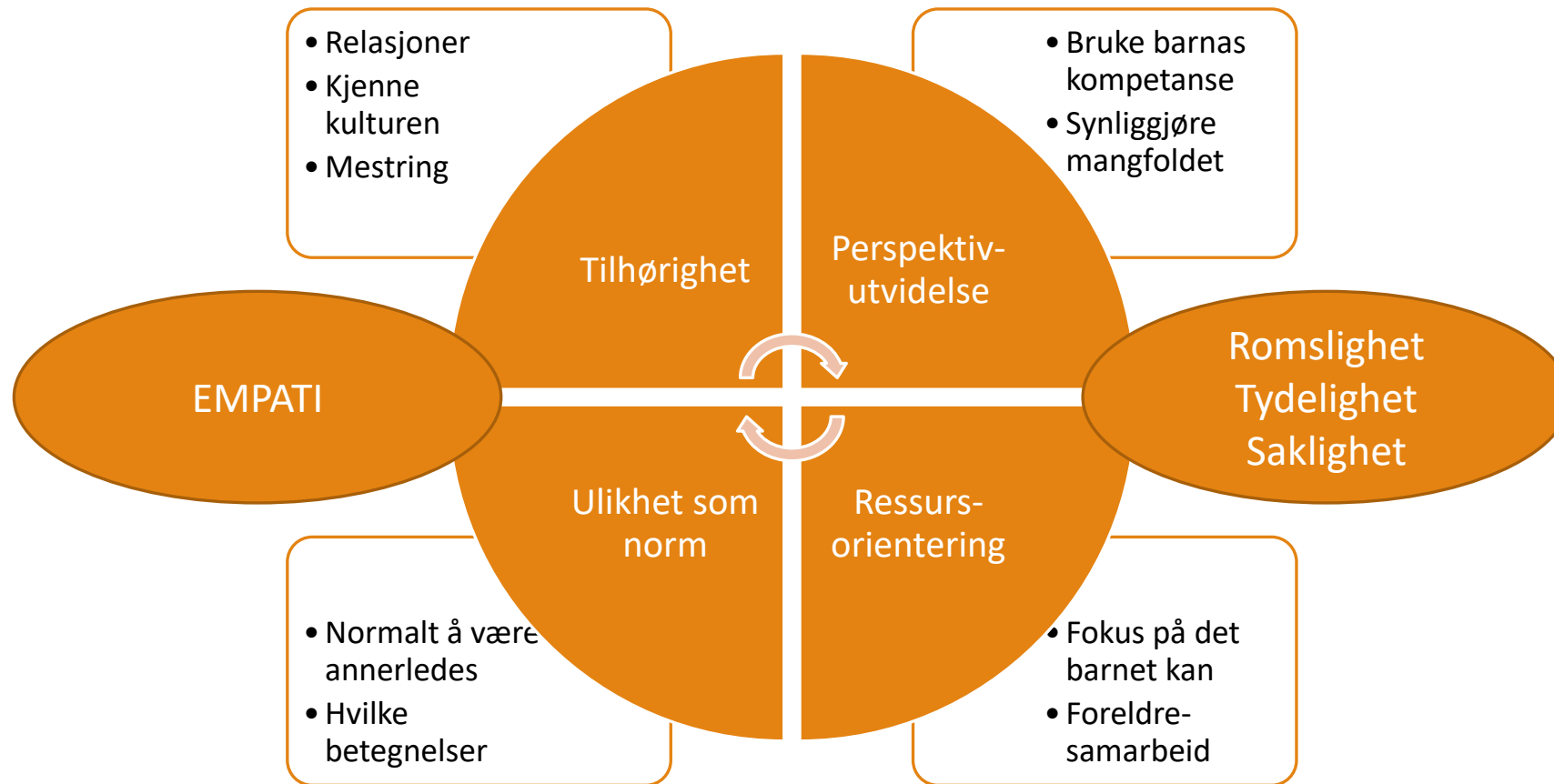

Forutsetninger for gode resultater

- ❑ *Kompetanse*
- ❑ *Hvert barn er unik*
- ❑ *Vurdering av resultater*
- ❑ *Allmennpedagogisk kvalitet*

Den gode praksis

Særskilte behov

TTT /
tegnspråk

ASK

Struktur og
forutsigbarhet

Sondemating

Smågrupper

Voksen-
tetthet

Medisinering

Trening

Hvile / ro

Barn som trenger ekstra

Organisatorisk
differensiering

Dags-
plan

Personal-
ressurs

Gruppe-
deling

Spesial-
rom

Alternativ
lærings-
arena

Tegn-til-tale

- Tegnbrukere
raskere talespråk
- Store talevansker
– gjøre seg forstått
- Må "høre" sitt språk
i omgivelsene

Rollelek

- I lek brukes språket
- Voksne vs barn
- Forberede, fordele, forhandle
- Muligheter for et variert språk

Mobbeprosesser i barnehagen

- Utestenging (UiS)
- Semiotiske tegn
- Stigmatiseringsprosesser
- Voksen modell

Lykke til med arbeidet

Det er den
draumen
me ber på
at noko
vedunderleg
skal skje.

Olav Hauge

Kilder

Booth & Ainscow (2001) *Inkluderingshåndboka*. Valset: Oplandske bokforlag.

Buli-Holmberg, J., Nilsen, S. og Skogen, K. 2015. *Kultur for tilpasset opplæring*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Cook, L. & Friend, M. (1995). Co-teaching: guidelines for creating effective practices. *Focus on exceptional children*, 28(3).

Dalland, 2010

Damsgaard, H.L. og Eftedal, C.I. 2014 *...men hvordan gjør vi det?* Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Farrel, P. 2004. *Making Inclusion a Reality for All*. *School Psychology International*, 25(01), 5-19.

Frostad, P., & Pijl, S. (2007). Does being friendly help in making friends? The relation between the social position and social skills of pupils with special needs in mainstream education. *European Journal of Special Needs Education*, 22, 15–30.

Goffman, E. 2000. Stigma. *Om afvigerens sociale identitet*. Oslo: Gyldendal.

Haug, P. 2014. Spesialundervisning i praksis. *Paideia - Tidsskrift for profesjonell pedagogisk praksis*, 8/2014.

Idsøe, E. 2014. *Elever med akademisk talent i skolen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Koster, M., Pijl, S.P., Nakken, H. og Van Houten, E. 2010. Social Participation of Students with Special Needs in Regular Primary Education in the Netherlands. *International Journal of Disability, Development and Education* 57(1), 59-75.

Kilder

Mld. St. 18 (2010-2011) *Læring og fellesskap*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Murawski, W. W. (2009). *Collaborative Teaching in Secondary Schools: Making the Co-Teaching Marriage*.

Mitchell (2008) *What really work in special and inclusive education*. New York: Routledge.

Nordström, I. 2010. Inclusion and participation in peer relations. *Scandinavian Journal of Disability Research*. First published on: 30 July 2010 (iFirst).

NOU (2016:14). *Mer å hente. Bedre læring for elever med stort læringspotensial*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Olsen, M.H. 2013. *En inkluderende skole?* Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Olsen, M.H. og Skogen, K. 2014. *Kontaktlæreren*. Oslo: Universitetsforlaget.

Olsen, M. H. og Mikkelsen, R. 2015. *Sammen for elevers psykososiale miljø*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Olsen, M.H., Mathisen, A. R. og Sjøblom, E. 2016. *Faglig inkludert?* Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Persson, B., & Persson, E. (2012). Inkludering och måluppfyllelse – at nå framgång med alla elever. Stocholm: Liber.

Prigatano, G., og Gupta, S. 2006. Friends After Traumatic Brain Injury in Children. *The journal of head trauma rehabilitation* 21(6), s. 505-513.

Ström, K. & Hannus-Gullmets, B. (2015). From Special (Class) Teacher to Special Educator – The Finnish Case. In D. L. Cameron & R. Thygesen (ed.), *Transistions in the Field of Special Education. Theoretical Perspectives and Implications for Practice* (p. 115-134). New York: Waxmann.